

कालो ऽयम् MBh. 3, 15543. इदं ते नर्मार्थं वै कृतं मया MBh. 1, 1000. 1682. 13, 6363. HARIV. 126. न नर्मयुक्तं वचनं किनस्ति MBh. 1, 8412. स तत्र नर्मसंयुक्तमकरोत्पापेवो बद्ध 4, 1218. नर्मयुक्तमनृतम् Schol. zu ÇĀṆKH. Çr. 2, 3, 24. RAGH. 19, 28. नर्माणि कर्तुः KĪMAC. bei MALLIN. zu KUMĀRAS. 7, 94, 95. BHĀG. P. 1, 13, 18. नर्मसु निपुणाः SĀH. D. 77. नर्मविज्ञान 158. नर्मणा im Scherz KATHĀS. 12, 75. 24, 29. वचनं सनर्मकासम् 14, 88. नर्मकसोदरं हि नवं वयः 12, 56. व्यपेतनर्मस्मित BHĀG. P. 4, 4, 23. 8, 19, 43. RĪGATAR. 1, 359. 6, 167. नर्मोक्ति 4, 667. Gīt. 12, 21. अनर्मकस्मिन् MBh. 5, 2022. अनर्म चापि हसितम् 3, 14676. अतिनर्मा ज्ञायते संप्रकारः 2, 2115. — Vgl. नर्म. नर्मय् (von नर्मन्), नर्मयति Jmd durch Scherze, Spässe erheitern KĀM. NĪTIS. 7, 42.

नर्मरा f. 1) Höhle oder Thal (दरी). — 2) Blasebalg (भस्त्रा). — 3) ein Frauenzimmer von vorgerücktem Alter, das die Menses nicht mehr hat (निष्कला). — 4) eine best. Pflanze (सरला) MED. r. 172. — Fehlt bei WILS. und im ÇKDā.

नर्मवती (f. von नर्मवत् und dieses von नर्मन्) f. Titel eines Lustspiels SĀH. D. 202, 7.

नर्मसचिव (नर्मन् + स०) m. der Gefährte eines Fürsten, der diesen durch Scherz und Spässe aufheitert, KĀM. NĪTIS. 5, 20. नर्मसाचिव्य n. nom. abstr. dazu WILS.

नर्मसुकुहू (नर्मन् + सु०) m. = नर्मसचिव KATHĀS. 9, 44.

नर्त्य (von 1. नर्त् 1) adj. a) männlich, mannhaft, überh. menschlich: नृणां नर्त्या नृतमः RV. 10, 29, 1. चतुष्पदे नर्त्या द्विपदे 1, 121, 3. अस्माम्नायस्व नर्त्याणि ज्ञाता अथो यानि गव्यानि पुष्टा AV. 19, 40, 3. Indra RV. 4, 25, 4. 29, 1. 7, 20, 1. तमे चित्रारी नर्त्यं समूह 5. die Marut 1, 166, 5. der Agni gārhapatja VS. 3, 37. TBa. 1, 1, 10, 2. ÇĀṆKH. Çr. 2, 15, 6. बाहुषु RV. 4, 166, 10. शुष्म 6, 72, 5. Häufig mit अयस् männliches Werk, Heldenthat 2, 22, 4. 4, 19, 10. 7, 21, 4. 8, 83, 21. उभा शंसा नर्त्या मामविष्टाम् die beiden Gegenstände des Wunsches der Männer (Himmel und Erde) 1, 183, 9; vgl. नराशंस. — b) tüchtig, kräftig: रथ RV. 7, 48, 1. वज्र 10, 74, 5. — c) den Männern dienlich, — angenehm: भोजन RV. 4, 36, 3. वसु 6, 53, 2. — 2) m. a) Mann, Mensch: को धृय नर्त्या देवकाम उशनिन्त्रस्य सख्यं जुजोष RV. 4, 23, 1. 10, 93, 10 (Nir. 11, 36). कर्त्ता वीरं नर्त्यं सर्ववीरम् 6, 23, 4. — b) N. pr. eines Mannes (nach SĀH.) RV. 4, 54, 6. 112, 9. — 3) n. a) pl. Mannesthaten: यस्ता चकार नर्त्या पुत्राणि RV. 4, 16, 16. 6. 10, 99, 10. — b) Gabe für Männer: कृस्ते दधानो नर्त्या पुत्राणि RV. 7, 43, 1. 1, 72, 1. 3, 34, 5.

नर्त्ययस् (नर्त्य + अयस्) adj. männliches Werk verrichtend: उद्देमि युतामधं वृषभं नर्त्ययसम् । अस्तारमेभि सूर्य RV. 8, 82, 1. VS. 21, 38. 28, 4.

नल्ल् नल्लति einen Geruch verbreiten (nach einer anderen Erkl. quälen), nach Andern binden (die doppelte Bedeutung beruht offenbar auf der Verwechselung von गन्ध mit बन्ध) DĀTUP. 20, 8. — नल्लयति sprechen oder leuchten 33, 127.

नल्लं gaṇa ज्वलादि zu P. 3, 1, 140. 1) m. a) Rohrschiff, Amphidonax Karka Lindl.; es wird 8 bis 12 Fuss hoch. H. an. 2, 493. MED. l. 27. नलादयस्तृणाम् AK. 2, 4, 5, 31. GOBH. 1, 5, 20. यथा च वेणुः कदली नलो वा फलत्पभावाय न भूयते त्मानः DRAUP. 5, 9 (vgl. STENZLER in Z. f. d. K. d. M. 4, 398). ०वनानि MBh. 6, 4898. स्थूल 7, 1390. 8, 693. Suçr. 1, 29, 6.

IV. Theil.

110, 8. 137, 19. 143, 17. 2, 102, 17. VARĀH. Bṛh. S. 53, 102. PAÑKAT. I, 108. BHĀG. P. 1, 6, 13. 8, 2, 16. ०मूल Suçr. 1, 131, 15. 2, 416, 16. ०सार MBh. 12, 11156. Vgl. नड, नाल, देवनल. — b) N. pr. eines Königs (H. an. MED. Verz. d. B. H. No. 325) der Nishadha (= नड Verz. d. B. H. No. 206. 324. 1127. 1143 bis 1145. 1233. 1238), Sohnes des Virasena und Gatten der Damajanti, TRĪK. 2, 8, 10. HĀR. 138. N. 1, 1. fgg. VP. 379. von ihm unterschieden wird Nala, der Sohn Nishadha's und Vater des Nabha oder Nabhas, HARIV. 823. RAGH. 18, 4. 5. VP. 386. नलो हावेव विज्यति पुराणे भरतर्षभ ॥ वीरसेनात्मजश्चैव यश्चेत्वाकुलोदकः । HARIV. 830. fg. VP. 380. N. 9. ein fernerer Nachkomme dieses 2ten Nala, ein Sohn Sudhanvan's und Vater des Uktha (vgl. VP. 386) führt nach HARIV. 826 gleichfalls den Namen Nala. Vgl. नड. — c) N. pr. eines Sohnes des Jadu VP. 416. BHĀG. P. 9, 23, 20. — d) N. pr. eines Affen, eines Sohnes des Tvashṭar oder Viçvakarman, der für Rāma eine Brücke vom Festlande nach Lāṅkā schlug, H. an. MED. MBh. 3, 16287. 16309. fgg. R. 1, 1, 78. 16, 13. 4, 13, 4. 31, 29. 5, 94, 14. fgg. 6, 2, 16. — e) N. pr. eines Daitja BRAHMA-P. 2 im ÇKDā. — f) N. pr. eines medicinischen Autors Verz. d. B. H. No. 941. 1006. — g) in der Astrol. Bez. einer best. Constellation, bei der alle Planeten in Häusern von doppelter Natur stehen, VARĀH. LAGHUG. 10, 1. Bṛh. 12, 2. नलज 11. — h) = पितृदेव H. an. = पितृदेव MED. a deified progenitor WILS. — i) falsche Schreibart für नल्लव MBh. 7, 2440. 12, 1036. 13363. — 2) f. ई १) ein best. wohlriechender Stoff, = नटी AK. 2, 4, 4, 17. MED. t. 19. — b) rother Arsenik (मनःशिला, कुनटी) H. an. MED. l. 28. — 3) n. a) die Blüthe von Nelumbium speciosum (पद्म) H. an. MED. Diese Bed. ist nur wegen नल्लिनी erfunden worden, welches man nach der Analogie von अल्लिनी u. s. w. auf eine Form नल zurückzuführen gedachte. — b) Geruch (vgl. नल्ल) WILS.

नलक (von नल) 1) n. Röhrenknochen H. 627. Suçr. 1, 302, 3. 339, 15. 17. — 2) f. नलिका a) ein best. wohlriechender Stoff, = नली, vulg. पवारी oder पँठारी NĪGH. Pa. AK. von PUNĀ und RĪGĀN. im ÇKDā. — b) N. verschiedener Pflanzen: Dolichos Lablab L., eine Gemüsepflanze, Suçr. 1, 372, 13. Tuberosa, Polianthes tuberosa NĪGH. Pa. Daemia extensa R. Br. NĪGH. Pa. wohl eine Rohrart in der Stelle: काशा कुशा वा नलिका नलो वा VARĀH. Bṛh. S. 53, 102. Vielleicht hierher auch Schol. zu KĀTJ. Çr. 536, 2. Nach ÇKDā. auch = नाडी, aber in welcher Bed. dieses Wortes?

नलकानन m. pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6, 387. VP. 192 (v. l. नलकालक, नभकानन). Das Wort zerlegt sich in नल + कानन, aber auch in नलक + आनन.

नलकिनी (f. von नलकिन् und dieses von नलक) f. Betn H. 614.

नलकील (नल + कील) m. Kṛis H. 614.

नलकूवर und ०कूवर (नल + कू०) m. N. pr. eines Sohnes des Kuvēra AK. 1, 1, 4, 65. H. 191. MBh. 2, 400. 3, 15887. 16151. fg. 9, 2757. HARIV. 8695. fg.

नलचम्पू (नल + च०) f. Titel eines die Schicksale Nala's und der Damajanti in Prosa und Versen beschreibenden, von Trivikrama-bhaṭṭa verfassten Werkes, welches auch den Titel Damajantikathā führt, COLEBR. Misc. Ess. II, 105. 35. Verz. d. Oxf. H. No. 208.